

Asia: VN/18248/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle kuntarakennelain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lieksan kaupunginhallitus 7.9.2020 § 224

Lieksan kaupungin lausunto:

Kuntien yhdistymistä on tarkoituksenmukaista edistää tapauksissa, joissa yhdistyminen on kuntalaisten palveluiden turvaamisen ja kehittämisen kannalta järkevää, mutta joissa taloudelliset seikat estävät yhdistymisen. Kuntaliitokset pitäisi kuitenkin toteuttaa kuntien omien tavoitteiden ja vapaaehtoisten päätösten pohjalta. Poikkeuksena tähän ovat tilanteet, joissa kunta ei enää pysty taloudellisten tai muiden syiden takia järjestämään ja tuottamaan kuntalaisille lainsäädännön mukaisia palveluita.

Kuntaliitostilanteissa yhdistämisestä syntyy kustannuksia, jotka on tarkoituksenmukaista korvata valtion maksamalla yhdistymisavustuksella. Lisäkustannuksia voi syntyä mm. palkkaharmonisoinnista sekä järjestelmien ja organisaatioiden yhtenäistämistä ja yhdistämisestä. Ylimääräisten, yhdistymisestä johtuvien kustannusten korvaamisen lisäksi vapaaehtoisissa yhdistymisissä ei pitäisi tarvita muita ulkopuolisia avustuksia, vaan toiminnan ja talouden vahvistamisen tulee tapahtua yhdistymisen ja siihen liittyvien toimenpiteiden tuloksena. Pakkoliitostilanteissa vastaanottavan kunnan asema tulee turvata tarvittaessa ylimääräisellä avustuksella. Yhdistymiskustannusten korvauksen tai pakkoliitostilanteessa avustuksen suuruus pitäisi harkita tapauskohtaisesti, eikä sille pitäisi määrätä minimirajaa. Yhdistymisavustusten suuruuden tulee kuitenkin olla tiedossa ennen yhdistymispäätöstä, ja kuntien kohtelun tulee olla tasapuolista.

Yhdistämisavustusten maksamiseen ei pidä käyttää valtionosuuksiin tarkoitettua määrärahaa, joka on tarkoitettu kuntien peruspalveluiden rahoittamiseen. Yhdistämisavustukset tulee maksaa valtion varoista samalla tavoin kuin valtionosuuden vähenemisen korvauskin.

Valtionosuuksien mahdollisesta vähenemisestä maksettava korvaus on perusteltua yhdistymisen jälkeen. Yhdistymisestä pitäisi kuitenkin saada taloudellista ja toiminnallista hyötyä lyhemmällä ajanjaksolla kuin neljä vuotta. Kahden, korkeintaan kolmen vuoden kompensatio kannustaisi nopeampaan rakenteiden ja toimintojen muutokseen kuin esitetty neljän vuoden kompensatio.

Kuntien yhdistäminen ei automaattisesti johda palveluiden laadun paranemiseen tai kuntien taloudellisen tilanteen korjaantumiseen. Yhdistymisselvityksissä pitäisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, onko synergiaetuja saatavissa, ja mitä ovat mahdollisesti saavutettavat kustannushyödyt. Taloudellista hyötyä tulee hakea karsimalla päällekkäisyydet ja kehittämällä palveluprosesseja ja toimintatapoja.

Lain vaikutusten arviointi on eräiltä osin puutteellinen. Esimerkiksi vaikutuksia valtionosuusrahoitukseen on arvioitu vain lyhyellä tähtämellä, eikä siinä ole huomioitu kuntien palvelutuotannon rahoituksesta vähennettävän kymmenen miljoonan euron vaikutusta. Pidemmällä ajanjaksolla kuntien yhdistymisestä johtuva tuottavuuden paranemisen pitäisi vähentää valtionosuusrahoituksen tarvetta.

Leinonen Sari
Lieksan kaupunki